

ЧАСОПИСЬ
для
руських родин.
Виходить щодня
крім днів по
недільних і святках.

БУЖОВИНА

Редакція і адміністрація в Чернівцях ул. Петровича ч. 2.

Передплата
10 ар.

Про угорську Русь.

„Тим добрим людям треба всіми можливими способами помагати!“ — так сказав цесар минушого місяця про угорських Русинів в розмові з унгарським єпископом Фірцаком при відселенні пам'ятника Марії Терези в Прешбурзі. Ті слова цесаря повинні пам'ятати не лише угорське правительство, котре справді остатніми часами більше заняло ся своїми Русинами, не лише угорсько-руська інтелігенція, котра — хоч незручно, н. пр. такою своєю Наукою — бере ся просвічати нарід, але повинні розважити і ми, галицькі та буковинські Русини, і що сила наша, старати ся „тим добрим,“ а нещасливим нашим братям закарпатським помагати. Маємо вісти, що товариства наші у Львові (особливо товариство ім. Шевченка) старають ся удержати зносини зі світлішими угорськими Русинами; ці зносини безпечно можуть значно справі, особливо тим, що познакомлять угорських Русинів з нашим життям, котре они так мало знають; але, загалом взявши, найліпше загосподаровані галицькі Русини займають ся угорською Русією дуже мало, а й часописи їх (крім Життя і Слова) не старають ся розбудити у них бодай зацікавлене, коли не співчуте до угорських Русинів.

Наша газета старала ся зарадити тій потребі, як могла, і в досить численних дописях і статях про угорську Русь позна-

комила своїх читателів з тамонними відносинами. Недавно помістили ми інтересну полеміку кількох угорських Русинів в часописі Kelet, а нині, в тім переконанню, що кожда віетка про угорську Русь нам може придати ся, подаємо зміст статі, яку помістив наш дописувач Гідор Стрипський в 20. числі Kelet-а:

Статя та має заголовок „Зміна системи“ і в ній д. Стрипський веде дальше дискусію о праваруської мови. До упадку угорських Русинів — пише він — дало причину не лише лихе матеріальне положення, але й лихе ведення їх духового життя, котре лишило свої тяжкі сліди на народі. Тепер настала пора здобути для него его природні права і виховати его в людяности та демократизмі.

Всі напрямки 19-го віку проминули для угорської Русі безслідно; она ніколи не жила своїм життям і нині ще не живе. Дятого ганьба нині називати ся на Угорщині Русином; дятого бере перевагу малярщина попри безсилну, бо безкоренну російщину; дятого інтелігенція перечить своє руське походження, і fidelissima natio Раковця живе самітна, залишена в болоті бідности і темноти. Ми — каже дальше д. Стрипський — не маємо принципів життя, тому й не жлемо. Задля політики ми стали Мадярами, але простий нарід без шкід не міг змадярити ся. Політичні огляди — після нашого, московщиною ослабленого розуміння — не допустили нас і до того, щоби працювати для народу так, як иньші працюють. Щоби ніхто не сказав,

що бажаємо життя народу, витворили ми попри малярське життя також москвофільство, прийняли російський літературний язык (орос іродалмі нїєлв). Звідси крайне занедбане мужика.

Нарід розбив ся на дві часті: на „поїв і хлопів,“ між котрими звязи нема, бо їх не лучить спільна мова. Сьвященники (крім 25 до 30 москвофілів) і дома і прилюдно говорять, пишуть і думають по малярськи, а мужик по руски. Дехто почав его вчити на російській мові, але і се не помогло; мужик зістав Русином невченим, хоч его вчили.

Тепер у нас нема ні одного сьвященника, що знав би чисту руську мову; нема й такого життя, на яке дали нам Маляри дозвіл законом з 1868 року XLIV; москвофіли здержали і знівечили его. І самі для себе не витворили ніякої літератури, і для народу нічого розумного не написали. Як в Галичині в 50-роках література псевдоруська не давала иньших річий крім казок про бояр та князів, так на Угорщині по нинішній день сьвященники годують нарід вправді побожними, але зовсім незрозуміло писаними катехизмами, молитовниками, життями сьвятих, а в найліпшим випадку образками з Росії і про Росію (в „Листку“).

А преці попри малярське життя можна було нам і по руски жити. Сего не заборонює нам закон, не заборонює і природа. Державну мову користно знати, але єї всі не переймуть. Чи навчив ся угорський Русин-мужик від 1836, а особливо від 1867

НА РІВНІ З МУЖЧИНОЮ.

(Образок з великоміського життя.)

(Конець.)

Стара історія: знайомість з улиці, а з того любов. Він принав їй дуже до вподоби: чутливий, добросердечний і елегантський. Она знала, що він був банковим урядником, мав матір і дві молоді сестри, котрі літом мешкали задля слабости матери у свояків на селі; і він знав єї поединчу історію, що она на сім світї не має нікого, самітна, без помочи. Они любили ся, але Каська чомусь не могла натішити ся своїм тайним щастем! Як би їй полекшало, коли-б его родина вернула ся з села і знала про їх тайну! Серед таких гадок єї тим більше вражала ріжниця між мужчиною а жінкою. Его не непокоїло нічо, він не потребував жадного свідка свого щастя; він іменно був мужчиною, а она дівчиною — в тім ціла річ. Коли він раз — літо вже кінчило ся — наставав на неї, щоб лишила своє занятя, він має досить грошей, аби єї удержати, він їй найме мешкане на передмістї, де она може сама і спокійно жити, — тоді она з переляком видивила ся на него і не відповіла ні одного слова. А коли він таки дальше говорив, як то ему пригро, що в таку гарну пору сидить замкнена в душнім бюрі, що може без найменшого ваганя пристати на его предложення, — она его остро зганила і заборонила, о сім ще раз говорити. Серце їй немов

шеннуло, що прецінь перед світлом не є его нареченою, хоч він єї на самотї так називав, і що їх зносини не сьміють стати ся довірочними, як довго ніхто окрім них двоох о тім нічого не знає. Она вправді не могла ему нічого закинути, але се тайне щастя любовне непокоїло єї. А що, коли він таки не має чесних замірів? Хто се може знати? Она називала свої підозріння безосновними, несправедливими, потаними, але таки не могла їх приглушити. „Як его мати верне, все буде добре,“ успокоювала себе. Але літо минуло, наспіла осінь і далі вже минала, а его родина все ще не вертала...

* * *

Одного понурого дня в жовтні мусіла Каська в урядовій справі піти до хорої товаришки, що мешкала в цілком иньшій дільниці міста, куда Каська не заходила, бо не мала там знайомих, хіба ту богату паню, котрій завдячувала своє теперішнє становище; але їй не приходило й на гадку, піти до неї ще раз, по такім прийнятю. Дорога вела єї попри той дїм і Каська глянула туди рівнодушню, але нараз стала мов переражена. Відті саме виходила дивна пара: стара, сьмішно і відражаючо прибранна жінка поїд рамя з елегантським молодим мужчиною: на его лиці малювала ся рівнодушність, не до вподоби видко була єму, — она-ж ішла гордо, стріла до него залюблену міну. Каська знала обоїх... В першій хвилі їй потемніло в очах і здавало ся, немов серце перестало бити, але потім відважно заступила їм дорогу.

„Добрий вечір!“

Она могла й говорити і бачила все: що він зблід і закусив зуби, і що она зневажливо глянула на пристарілу сукню Каськи. Стали собі одно протів другого і дивились собі в очі мов неприятели.

— Ви хто? що ви хочете? — спитала ся пані строго. — Аг — перепрашаю, панно; я вас не пізнала. Що-ж ви робите?

Притім она немов о пораду глянула на свого товариша, але сей спустив очі в дїл.

Каська забула відповісти на се питаня; она хотїла лише одного: хотїла мати певність. Стара віддала ся вдруге. Каська пригадала собі чужий підпис на листї від сеї пані, пригадала у неї, як ся пані дала комусь рукою знак, аби відійшов, і як хтось незамітно віддалив ся: се був певно він, молодий муж старої пані, котра не хотїла, щоб він у неї бачив молоду, гарну дівчину. І він, він, єї божище, він, котрого она так пристрасно любила, вів стару жінку під рамя! Она се бачила, власними очима: се не був сон...

— Покійна мама не знала, що пані вдруге віддала ся, — сказала Каська голосом, глухим, майже шоретким, так що мужчина здригнув ся і відвернув лице. — Сей пан... певно... ваш муж?...

Пані здавало ся мабуть таке питаня не на місце, втручуванем в чужі справи. Она стягнула губи і відповіла з великопаньською міною:

— Так. Сей пан мій муж. Хочете ще що?

— Ні, — сказала Каська таким голосом,

року по мадяреки? Крім мадярської лайки — бо по мадярски лаяти ся люблять і не мадяри — мужик не навчив ся мови державної. Не навчили его заробляти на хліб, то він не мав потреби присвоювати собі чужу мову.

Конець того був такий: Ми Мадяри — мужик Русин: ми мадярські патріоти — мужик голоден; в нас потреби і претенсії досить великі — Русин на них гроший не дає; серце тягне нас до кирилиці (а й тоді не до Русина) — а розум обстає за мадярщиною. Куди йшли ми? Нікуди з яним наміром! Наслідок нашого ваганя — то літературний „орос“ язик. Він по нашій думці і безпечний для мадярщини, і притім ніби-русский, і російський, і патріотичний і голодний. А по правді він у нас ніякий язик: Русин остав ся таким мізерним, як був доси. Не ширене мадярського слова, не множество державних шкіл, не лихва жидівська, не мачошина природа була причиною морального і економічного упадку угорських Русинів, бо єї причини дальші; першою причиною того була нами заведена мертвечина, наш „літературний орос язик“.

Чому?

Бо ся мова мертва; нею учить мужиків годі. Єї не розуміє і інтелігенція, бо вихована по мадярски. В школах не учать єї; дома нею не говорять. Она розбила нарід на дві половини, між котрими нема духової звязи. Окремо живе інтелігент, а окремо мужик. Та „літературна орос мова“ не допустила до розумного уложеня відносин нашої мови до мадярської — спинено природний розвій нашої мови, спинено всю просвіту.

Задля того положене наше таке:

1) Низші веретви суспільности живуть окремо від висших, мовби не походили з одного народу;

2) Мужик без науки в питомій мові

мусить учить ся з двох чужих мов. З того виходить, що:

3) Висші веретви хотіли би разом бути і Мадярами і Оросами (Москалями), лише не Русинами, — а через те в дійсности нічим не є;

4) мужик є Русином зовсім, інтелігенція орос-мадярска зовсім, в нужді одні і другі однакові.

5) Посередником культури на угорській Русі — мертва мова.

Рада на те все — поворот до природного розвою, признанє прав народній мові. Досить маємо клопоту з мадярською мовою, яко державною; годі силувати нарід ще до другої чужої мови. Чому накидати ему чуже, мертво жите? Зміни системи бажаємо на кожній лінїї.

Отсе короткий зміст обширної і знаменито переведеної статі д. Г. Стрипского в Kelet-i. Szekoda, що в Угорщині мало Русинів, що дивились би так розважно на положене свого народу та могли взяти ся за виконанє рад д. Стрипского. З „Науки“ унгарської видко одно, що може у тих людей і нема ясного наміру кормити нарід мертвечиною, але они самі мертві, народної мови і єї значія не знають. Учителі, що приймають ся учить нарід, самі ще потребують науки; але їм так трудно розлучити ся з думками, з якими зжили ся, що покладати на них які надії, що прозрять, трудно. Вєй правдиві приятелі угорско-русского народу повинні головну свою увагу звернути на руску молодіж в гімназїї і на університетї та єї навертати на добру дорогу, щоб з них виїшли розумні провідники народу. Скорше можна навчити і одушевити до справи десятюх молодих людей, ніж навернути одного старого.

НОВИНКИ.

Чернівці, дня 8. червня 1897.

Повітова конференція учительська в Вижицях відбула ся 28. і 29. л. мая с. р. під проводом пов. інсп. Туркевича в присутности делегованого краєвою радою шкільною інсп. Ом. Поповича. В конференції взяло участь зверх 60 учителів і учительок сего повіту. Про задачу, поставлену конференції кр. радою шкільною, як належить уживати приборів наукових при науці природописній і землеписній, здавало кілька учителів і учительок справу, та на жаль вєй вироби й ціла дебата були німецькі, а навіть із кількох виробів письменних на вільну тему був тільки один руский. Сумний се обяв в рускїм повіті шкільнім. Се й зазначив інсп. Попович у своїй промові, завзиваючи учительство, щоби в інтересі шкільництва і своїм власнім образувало ся в рускїй мові. В другій промові, що тревала з півтора години, виложив інсп. Попович учительству головні похибки дидактичні, які спостеріг при інспекциях і подав способи до їх усунєня. Живий і приступний виклад зацікавив вєйх присутних і не остане ся певно без добрих наслідків для шкільної справи. Живі оплески, слова горячої подяки й відєсьйване многотїя нагородили бесідника, що розпрощавшись сердечно опустив збори.

В дальшій дискусїї рішила конференція між иньшим зажадати щоби знесено примус передлати газети „Buk. päd. Blätter,“ що не має для руских шкіл ніякої вартости, і вибрано членом пов. ради шкільної надуч. Стефанюка з Руського-Банилова, по чім замкнено конференцію відєсьйванем гимну народного. На памятку гостини інсп. Поповича відфотографували ся учасники конференції, а у вечер зібрали ся на товариську забаву під проводом заступника голови вижицької філії тов. „Руска Школа,“ надуч. М. Понича. На тоєт піднесений в честь інсп. Поповича відповів він, навяжуючи до відєсьйваної хором пісні „Задзвенїмо!“ зазивом, щоби й вижицьке учительство показало ревною працею в тамошній філії „Рускої Школи“ ділом, а не тільки словами, що ще „сила й воля в нас“ до щирого труду над піднесенєм руского шкільництва, а тим то й просвіти народної. Є надія, що сей зазив не прогомонить даром та що, коли виділ вижицької філії а й головний виділ тов. „Руска Школа“ в Чернівцях возьме ся за діло скликування членів

що і панї мусїла то замїтити. — Бувайте здорові! —

Досить зручно урядив той мужчина все, щоби безборонну дївчину одурити. Аж тепер замїтила, що він їй ні одного разу не писав, що він навіть найдрїбнїшу вістку самий устно їй доносив, — аби не мала нічого в руках против него. Якась цікавість перла єї довідати ся, як далеко сягло его обманство. Довїдала ся, що в однім банку дїєсно є урядник того імени, але сей а єї улюблений мужчина, то дві осібї ієтоти. Може він передвидїв, що колись могла би спитати когось про се, і тому позичив собі їма услужного товариша, може ему навіть все розповїв, — хто се може знати?! Все було брехня, від першого до послїдного слова: гарна байка про хору матір і сестри була видумана, щоби виправдати таємничість тих зносин; добрий син, сердечний брат, мужчина з своїм симпатичним і чутливим характером, яким він закрив ся до єї серця... все було неправдою. Він єї тоді бачив у домі своєї жінки зза занавіси, вивїдав єї і зближив ся до неї, а тепер прийшов конець всему...

*

Що люди себе обопільно обманюють, се нічо нового, се дїє ся щодня. І Каська була би з тим погодила ся, може трошки тяжше, як пнїші, бо цілу свою надїю поклала на него одного; однак мужчиною, котрий задля вигідного житя продав свою молодість і красу старій жінці, погорджувала так дуже, що їй здавало ся, що зможе его легко забути. Але щось иньше стало їй яснє: немов полуда спала єї з очий і она з застрашаючою ясностю дивить ся в про-

галину, котрої нічо в євїті не зможе вишновити. Обманений мужчина може на ріжний спосіб німстити ся, може розголосити поганий вчинок жєнщини і підклати єї славу. Але як може німстити ся самїтна дївчина? А разом єтала Каська розмишляти, чи він би був відважив ся єї так погано обманути, коли-б она мала батька або брата?...

В своїй малій, бідненькій комнатїї она внала на колїна, заламила руки і серед гіркого плачу прийшла до висновку, що жєнщина остане ся в борбї з мужчиною все безпомічною. Що пнїшого, думала она дальше, коли-б мужчина був чесний, справедливий і благородний, взагалї коли-б мужчина супротив слабосильних уважав своїм євятим обовязком, слабого хоронити і боронити... Але так не є. Дївчинї нічо не надгородити єї сердечного довірїя, перших невинних пощлунків, она не може виступити як жалїбниця, бо боїть ся о свою славу; страх перед скандалом наказує їй мовчати. Она ніколи не стане на рівнї з мужчиною, бо що ему байдуже, от примїром поголоски, всякі любовні зносини, се для жєнщини найважнїше. Може з часом здобуде собі те знанє і ті місця, які тепер лише мужчинї доступні, — єї доля тим не змінить ся. Вузкі границї, в які замкнула єї природа, не дадуть ся усунути; она ніколи не стане на рівнї з мужчиною, не тому, що фізично слаба, але тому, бо через любов засуджена на вічну зависимість від чоловіка. Задля єї уломности може єї кожний образити і їй доскулити, і тому все буде глядати оборонця; а особливо самїтна жєнщина, нехай она й не знати кілько привчить ся, як довго молода і гарна, все буде оглядати ся за опікою мужчини. Она не може ніколи

пїметити ся, бо чим більше мужчину любила, чим більше до него горнула ся, тим строгїйше єї осудить євїт, тим меньше люди над нею змилосердять ся. Лише смерть лагодить все. Коли зражена дївчина стане самоубїйницею, цілий євїт про неї заговорить, газети будуть про неї писати і вєй будуть обуренї на мужчину, задля котрого она зїйшла зі євїта. Але о тїї сатисфакції покїйна нічого не знає, а до того і се буде триумфом для сили і „непоборимости“ мужчини. А лишім знов любов на боцї: жінку, що має на працю таке саме право, як мужчина, буде він ненавидїти; задля єї більшої здержливости і скромности она буде таньше працювати і тим зменьшити заробок мужчини. І коли-б она всего навчила ся і працювала, як мужчина, вільною она не зможе ніколи бути, хиба що щезнуть жїноча вєтлївїсть і боязливїсть і жєнщини стануть жити без огляду на поговїрки словом, як живуть мужчини. Але до того не дїє правдива жєнщина ніколи...

„Дарма!“ думала Каська. „Цїла еманципация борба може для нас бути заробком хлїба, але правдиву волю ми аж тоді збудемо, коли позбудемо ся нашої слабосильности, нашої зависимости і податливости; а що природа на те каже: ні, — то наша доля остане ся все та сама.“

Чернівці, в маю 1897.

Степан Невгїшский.

на відчити, виклади, конференції й получені з тим товариські сходи, повстане живіший рух і між вижницьким учительством, що має й членів спосібних до праці, котрим треба тільки заохоти. Найже виділ філії не задумує відразу уряджувати на велику скалю, а скликає учителів сего повіту в осередках ріжних околиць як Вижниця, Вашківці, Берегоміт, Сторонець і Уте-Путилів на збори задля відчитів, нарад і тов. забави, а помаду згорне і оживить веіх щирих учителів-Русинів.

Пишуть нам з Відня, що буковинський посол др. Волян приїхав до Відня справді по замкненню ради державної, але ще перед замкненнем її каси. Забравши спокійно і з „чистою совістю“ посольські діти, відїхав назад до Чернівців, переконаний, що зробив все, до чого зобов'язався перед своїми протекторами і своєю клікою...

Протест. В рускій і ніби-рускій праці ведеся тепер горяча суперечка в справі ювілею знесення папщини і народного відродження. „Діло“ і кацани встоюють ся за спільним обходженем тих ювілеїв з кацанами, але і громада протестуючих також росте. Акад. молодїж і „Совїд“ не стоять тут уже самотою. Члени історичної і фільологічної секції наукового тов. ім. Шевченка рішили на спільнім засіданню на внесення проф. д-ра Колесси вїзвати виділ товариства, щоби „усунув ся від обходу народних ювілеїв спільно з людьми, що топчуть ногами всякі основи народности і संबоди та явно солідаризують ся з платною агентурою Москви.“

В рускій гімназії у Львові відбув ся минушого тижня іспит зрілости. До іспиту заїшло 28 абїтурентів, між ними 3 екстерністи. З них здали іспит 5 з відзначенем, 15 з добрим успіхом, 6 (між ними 1 екстерніст) дістали поправку з одного предмету, а 2 екстерністів репробовано. Іспит здали: Алексевич Ярослав, Бережницький Олекса (з відзн.), Величко Теофан, Гуглевич Аркадій, Демцьо Павло (з відзн.), Дурбак Павло, Кміта Юліян, Лисак Осип, Матвіяс Осип (з відзн.), Пристап Михайло, Прийма Іван, Савчак Ярослав, Савчак Юлій, Санюкний Володимир, Стефанович Ярослав (з відзн.), Турчманович Тарас, Флякевич Віктор (з відзн.), Целевич Олег, Шухевич Осип і Янович Николай.

Руска натура — навіть не така, як у того медведя з приказки, що его до меду треба було тягнути за уха, а щоби від меду відтягнути, то ему аж хвіст урвали. Руска натура і на мід не цікава. Доки меду нема, то Русин упомінає ся о него. „Дайте — каже — мені отого солодкого, бо мені гірко жити.“ Коли-ж ему подадуть, він відвертає ся, „не хочу“ каже. І нема тоді иньшої ради, хіба его за уха тягнути... Спосіб той очевидно не приемний Русини, але найдїть ви яку иньшу раду на него! Доки всі видавництва урядові, як Вістники законів державних і краєвих, були в руках кацалських, ми нарікали: „От за гроші податників офіційально подає ся народови мертвечину, з котрої не лиш нема користі, але є таки велика шкода: ширить ся кацалщина; треба то спинити!“ Добре! Спинили то і урядові друки починають виходити вже в чистій народній мові, не так по старосвітски, як до недавна. Ті друки безпечно потрібні урядом на рускій землі — і як би в нас була натура иньша, а не руска — то ми очевидно купували би їх. Тимчасом Русини спокійненько купують в Галичині видавництва урядові в польській мові, а на Буковині в німецькій. Тут они на бий-забий нарікають на ширене польонїзації або германїзації, а тут самі тому помагають. Огея загадочна, а властиво дитинна вдача руска дуже нам шкодить. Коли ми вже пересвідчили ся, що нам з чимсь було би добре, то ми то щось повинні прийняти, а ми тимчасом его не хочемо!

Маю в руках „Вістник законів державних“, що виходить в державній друкарні у Відні під редакцією д-ра О. Б. Кулачовського. Вістник сей тепер то взірцеве видавництво руске, правдивий скарб рускої термінології. Находжу в нїм між иньшим важний для веіх податників закон о прямих особистих податках разом зі всіми потрібними приписами, як виконувати его, і з відповідними взірцями, яких потребують податники

в зносинах із властями податковими. Введено нового закона податкового — се важна в своїм роді епоха в житю суспільнім; тому годилось би інформувати ся про все з руского тексту законів і сироваджувати їх собі до урядів. Чому-ж того Русини не чинять?!... В рускій текетї закона і приписів о податках є звиш 8000 слів на означене всяких галузей продукції. Єсть се формальний словар, над котрим редактор др. О. Кулачовський довго напруцював ся і зібранем тих слів разом дуже прислужив ся рускій термінології. Таку справді Сизифову роботу у нас, де ми не маємо розвиненої індустрії і де у нас через то нераз бракує слів на означене німецьких технічних слів, годилось би підперти ширенем сеї термінології і дотичних Вістників. Все-ж ми не зрekli ся того, що будемо мати колїсь свою широку індустрію — отже придасть ся нам і готова термінологія руска.

Тому то радимо урядам в руских околицях і поодиноким Русинам сироваджувати собі в потребі друки лиш е рускі, щоби не помагати і тим способом польонїзації і германїзації. І так н. пр. цілий закон о прямих особистих податках з 25. жовтня 1896 р. В. з. д. ч. 220 коштує всего 35 кр., а перша часть приписів для виконання I. его розділу з 1. лютого 1897 р. (випуск XI. Вістника) коштує 1 зр. 8 кр. Дїстати се можна в Hof- und Staatsdruckerei in Wien. I. Singerstrasse. — Русини! як би ви були справді Русинами, що би то з вас за люди були! — *Правдолюб.*

Гарна перспектива! У нас вже через цілий місяць май дощ падав та й доси ще не перестав людей охолоджувати. Ми до тої слоти майже привикли, так що дивуємо ся, коли мине пів дня без дощу. До чого то вже люди не привикають! Але тепер отворяє ся нам нова, не согїрна перспектива: ще 40 днів дощу. Сегодня іменню у латинників день св. Медарда. Коли сего дня паде дощ, то після народної поговірки через 40 днів він не перестає. Як раз і сегодня у нас падав дощ. Справді, коли св. Медард не зрезигує з свого давного права, то люди цілком засїгнуть ся... А що скажуть на се наші хлібороби? Пронала-б тоді вся їх праця! Одна лише надїя остає нам, іменню, що та народна поговірка сим разом не сповнить ся, за що люди св. Медардови певно будуть вдячніші, як за безперестанний дощ.

Лицемірство наших „консервативов“. Наші читателї знають, що тимчасовим заступником хорого катехита при черновецькій гімназії о. Івановича іменовала кр. рада шкільна д-ра Ореста Попескула. Про сего отця духовного знають в Чернівцях, що не розуміє по руски, тож шкільна рада поручила ему викладати православним руским дітям релїгїю по німецьки! Таке дивовижне полагжене сеї справи, важної для морального вихованя руских дітей, мусить проосто обурювати, бо сим заповідно Русинам знов значну кривду! Ми не знаємо тайних нарад кр. ради шкільної, але ми переконані, що рускі заступники запротестували там против такого поступованя шкільної власти. А треба знати, що між рускими православними священниками все ще є богатий вибір таких, котрі гідно могли би викладати науку релїгїї руским дітям. Але тут наші „консерватисти“ висунули кандидатуру свого „искреннаго друга“, д-ра Козака, котрому хіба москвофіли справді не можуть нічого закинути — як виражають ся „Бук. Вѣдомости“. Більшість кр. ради шкільної була очевидно иньшої гадки... За се накидають ся на нас наші кацани мокрим рядном — ми розуміємо їх жаль! Лише они з тими закидами повинні звернути ся на відповіднійшу адресу, іменню до самого таки д-ра Козака. Задля такої неумістної кандидатури не мала протє кр. рада шкільна права, відкинути всяких иньших руских кандидатів. Тому поставив — як довідуюмо ся з стенографічних протоколів — наш посол Ізидор Винницький на передпослїднім засіданню ради державної в сій справі інтерпеляцію до міністра Гавча і зажадав справедливого полагженя єї.

В справі нового руского театру в Галичині, про котрий ми недавно писали, оголошує п. Кость Підвисоцький, режисер і артист руского народного театру під зарядом львівської „Рускої Бесїди“, таке письмо: „В кількох газе-

тах подано звістку про засноване „нового руского театру“, де мене вказувано яко оснудателя-директора того театру. Однак се минає ся з правдою, бо що-до нерших вістий із Самбора, то дійсно п. Манастирський, урядник цементничий в Самборі, і п. Янович, драматичний артист руского театру, задумували оснудати новий руский театр, але оно розбило ся... Що-до звістки з Тереховлі — можливе є, що п. З. Новицький надуживає моєї повільности і ставить на афішах мене яко директора. Наколи так є дійсно, то се нікчемне впроваджуване в блуд Р. Т. Публики, а брутальний визиск мого імени. Річ була така: В січні с. р. зявив ся п. З. Новицький зі своєю громадскою артистичною в Мильниці, а провідавши, що я перебуваю в Горосевій коло Мильниці, приїхав до мене і просив, щоби я з женою взяв участь у виставах на підставі моєї концесії. Зразу я не хотїв і слухати про те, однак по довгих просьбах я згодив ся і дав ему повномоче, ставити спектаклевї штуки під моїм дозором в околиці Борцева. Так початково і було. Однак по кількох тижнях пропав був п. З. Новицький мов під землею, що я аж через поліцію про его побут в Скалаті довідав ся. Безприволочно зажадав я звороту концесії і позичених штук драматичних, однак надармо, бо п. З. Новицький і не відписує на мої письмо. Так веде ся ще від марця с. р. Привселюдно доси не виступав я против него, жалуючи тих людей, що ділять з ним незавидну долю, бо й справді було у него кількоро здібних. Але тепер заявляю і забороняю п. З. Новицькому уживати на афішах мого імени і звиваю его, щоби в як найкоротшій часї звернув менї концесію і випозичені штуки драматичні; в противнім случаю виступлю проти него на дорогу права. При тій нагоді мусю і се піднести, що зовсім безпідставно закидують менї, мов би я стремив до осягненя самостійної дирекції театру; а що я постарав ся о концесію на самостійні вистави театральні, то тому причиною були обставини, які були позбавили мене на-разі куска хліба. Моїм одиноким ідеалом є: працювати для розвитку руско-народного театру, під якою би той фірмою і не був.“

З задрости. Тому шість літ оженив ся мазар Тадей Гадомський з Кракова з Оленою Зелінською. Пожитє їх не було щасливе. Гадомска два рази покинула чоловіка, а вкінци вступила до театру. Протє чоловік старав ся єї все намовити, аби вернула ся до дому і она вернула ся. По ріжних прикрих сценах покинула Гадомска третій раз свого чоловіка і поїхала до Станіславова, де вступила до трупи Рецького. Та трупа в початках мая приїхала до Кракова, де грала в краківекім парку. Гадомський шукав знову нагоди зїйти ся з жінкою. Тоди замїтив він, що актор сеї трупи Валентовський дуже займає ся его жінкою і часто ходить з нею. Се збудило у Гадомського велику задрість. Тому кілька днів по представленю Гадомска з чоловіком, матерю і дитиною та двома акторами Валентовским і Кициньским вертали разом. Всї були на гербатї у Гадомської, почім мужичини розійшли ся, т. є. мазар Гадомський, Валентовський і Кициньський. Трафило ся, що Гадомський в дорозї стрїтив товариство акторів і акторок, котрі не знаючи, що їх товаришка Гадомска (она на сценї називала ся Бжезинська) то жінка Гадомського, зажартували собі при нїм так, що він став дуже підозрївати Валентовського і постановив зараз переконатися о правді. По півночі засїв ся в брамі дому, де мешкала его жінка, на Валентовського і ждав, чи приїде. І справді, той надїшпов разом з Кициньским. Почала ся сварка, потім бїйка, в котрій Гадомський пробив Валентовського цизориком на смерть. Его на другий день увязнили.

І Хінці вже страйкують! В пристани Шангаю в Хінах вибух між портовими робітниками страйк. Робітники, що на великих тачках вивозять ладунок з кораблів і розвозять по магазинах, зажадали підвищеня платні. Хлібодавці англійско-американські компанїсти не згодили ся на се. Тоди Хінці кинули роботу і товнами потягнули з колами і камінями в сторону європейської части міста. Хоч не приготовані, відбили Європейці і Американці перший напад. З обох сторін пади трупи. Заалармовано кораблі, що

стояли в пристани. Американські, англійські і російські моряки ввійшли на беріг і стерегли конзулятив і магазинів. Але вже по двох днях підвищила компанія плату страйкуючим і настав спокій. Хітці далі возять тачками товари, а моряки всіли знов на кораблі.

Дрібні вісти. Сегодня має перед львівським судом закінчити ся голосний процес о убійство підчас виборів в Давидові. — У Відні розпочав трамвайовий страйк на велику скалю. — Після найновішої статистики є в Австрії учителів народних, середних і фахових шкіл разом 112.500, так що один учитель припадає на 397 мешканців. Але на Буковині і в сусідній Галичині є таки за мало учителів.

Помер дня 26. мая Віктор Гебей, протоерей унів'рсекого катедрального храму і прелат пани римського. Прожив літ 59.

ДРУКАРНЯ „РУСКОЇ РАДИ“ в Чернівцях.

Перша на Буковині

РУСКА ДРУКАРНЯ

в Народнім Домі

при улиці Петровича ч. 2.

приймає всякі роботи друкарські в мовах рускій, польській і німецькій.

ДОБІР БУКВ ВЕЛИКИЙ.

Роботи виконує ся скоро, солідно і дешево.

Русини! удавайте ся з роботами до своєї рускої друкарні!

ХРИСТИЯН МАЛЬКНИХТ

ц. к. упривілейована фірма

в

С. Ульріх-Греден, Тироль

поручає свої деревляні вироби церковних річий, як престолы, казальницї, статуї св'ятих всякого рода і величини, плащениці, Гроби Хр., вертепи, релієфні вироби мук Ісуса Христа — все гарно вироблене і по уміркованих цінах. Також приймає ся й замовлення на иньші подібні вироби з дерева.

Ілюстровані цїнишки, образки і разуки висилає ся на жадане безплатно.

Припорученя:

Пане Малькнихт! На ваше запитанє, чи я задоволений з замовленої у вас статуї Серця Ісуса Христа, котру я одержав точно на означений час, я обов'язаний замість відповіді зложити вам мою подяку за докладне і пластичне зображенє фігури взагалі, як також за гармонічний і артистичний виріб поодиноких частей та за густовне окрашенє єї. — Львів. Володимир Гицькевич, рим. кат. парох.

Ваша Вещности! Яко приятель штуки мушу вам висказати мое повне признанє за прислані для нашої церкви пять статуй природної величини: св. Йосифа з дитям, Серце Ісуса Хр., Преч. Діви, і н., бо они визначають ся не лише своїм артистичним виробом, але й дешевими цінами. Поручаю вас для того всім приятелям штуки. З поважанєм

Йосиф Ленартович, парох в Любчи коло Йодюви в Галичині.

Скульптурное изображение в стиле Готика (С. Ульрих-Греден, Тироль)

Для панів учителів!
INSPECTIONSBERICHT,
Jahresausweis
і ШКІЛЬНІ ПОВІДОМЛЕННЯ
(Schulnachrichten)
є на складі
в Друкарні „Рускої Ради.“
Присмо о замовленя.

Із Найвисшого приказу

Єго цїс. і кор. Апостольского Величества
устроєє ц. к. дирекция льотерийних доходів

XXXI. Ц. К. ДЕРЖАВНУ ЛЬОТЕРИЮ,

з котрої чистий дохід присвятить ся

ЦИВІЛЬНИМ ЦІЛЯМ ДОБРОДІЙНИМ

сеї половини держави, між ними і 6000 зр. на

„РУСКИЙ ДІМ НАРОДНИЙ“

в Чернівцях.

Ся льотерия обнимає **7816** виграних в готівці,
поділеных на

148 виграних головних із **3834** попередними і **3834** слїдуючими

в загальній скількості

165.000 корон в золоті та **100.950** зр. ринських а. в.

Тягненє послїдує невідклично 10. червня 1897 о 12. год. в пол.

Оден льос стоїть **2** зл. ринських а. в.

Льоси продає і адміністрация „Буковини.“

Льоси можна купити і в ц. к. льотерийних урядах, у всіх льотерийних колектурах, в продажах тютюну, в урядах податкових, почтовых і телеграфічних, в конторах виміни, в урядах стаций желїзничих і др.

„Дністер“

товариство взаїмних обезпечень
у Львові в домі „Просвіти“ Ринок 10.

перше і одинокє руске товариство асекураційне, обезпечає будинки, скот, господарські знаряди, збіжє в зерні і солонї, сїно в стогах і будинках против шкід огневих за можливо найнизшою оплатою.

Дністер розпочав пятий рік своєї діяльности. Фонди „Дністра“ після заключень рахункових з днем 31-го грудня 1896 виносять: фонд основний 50.000 зр., фонд резервовий 54731 зр. 04 кр., резерва премій 34737 зр. 03 кр., разом 139468 зр. 07 кр.

Шкоди ліквідують ся і виплачує ся сейчас по пожарі. В 4-х літах виплатив „Дністер“ 1176 відшкодовань в сумі 309.147 зр. 69 кр.

На жите можна обезпечити ся через „Дністер“ після всіх можливих комбінацій в товаристві взаїмних обезпечень в Кракові, котре дає як найкращі умови і видає полїси і квити в рускій азиці.

Зголошеня о удїленє агенції в місцевостях, де „Дністер“ не є заступлений, приймають ся.

Пам'ятайте на Народний Дім
в Чернівцях!

Видає товариство „Руска Рада“ в Чернівцях.

З друкарні „Рускої Ради“ в Чернівцях під зарядом Івана Хромовского.

За редакцію відповідає **Осип Маковей.**

